

STARPTAUTISKĀ EKONOMIKA

Prasa lietišķumu

Ekonomiskās prioritātes paģērē izpildītus mājasdarbus

Šodien Saeimā notiek gadskārtējās ārpolitikas debātes, kam par pamatu ir ārlietu ministra ikgadējais ziņojums. Iezīmīgi ir šāgada ziņojuma uzsvāri, piemēram, arī uz reģionālās sadarbības nostiprināšanu ar Ziemeļvalstīm un izvērstākām attiecībām ar savu diasporu, kas ziņojumā tiek raksturotas kā «ekonomiskās kopienas veicināšana».

Pēdējā gada laikā DB vairākkārt ir raksturojis par diasporas pašorganizēšanos tieši attiecību ar Latviju lietišķošanā. Tā Eiropā kā vienota diasporas sadarbības platforma veidojas *Team Latvia* (DB 04.10.2017), bet ASV, kur Latvija bez tradicionālās drošības jomas meklē arī nopietnākas ekonomiskās attiecības, pērn pašorganizācijas procesā ir izveidojusies tirdzniecības kamera (DB 31.10.2017). Savukārt pašā Latvijā nule kā ir izveidots darba vakanču un informācijas portāls diasporas latviešiem un to ģimenes locekļiem (DB 24.01.2018.). Ziņojumā liels uzsvārs likts uz sadarbību ar Ziemeļvalstīm, kas globalizācijas un ES attīstības specifikas dēļ ir ļoti saprotami un pozitīvi, jo globalizācija praktiski nozīmē tieši reģionu kopējo politiku un interešu konsolidāciju jau kopējai konkurētspējas celšanai ar citiem reģioniem.

E-reģiona vīzijas

Visi šie formāti – gan efektīva, pragmatiska sadarbība ar diasporu, gan ar Ziemeļvalstīm – to efektīvai darbināšanai Latvijā interesēs prasa izpildītus mājasdarbus jeb atbilstīgas institucionālās struktūras un to mandātus, kā arī regulējumus. Sarunā ar DB Zviedrijas Ziemeļvalstu sadarbības vēstnieks Kristeris Bringeuss norāda uz zviedru prioritātēm, vēl pusgadu esot Baltijas jūras valstu padomes (BJVP) vadībā. «Mūsu vīzija ir ietverošs, inovatīvs un drošs Baltijas un Ziemeļvalstu reģions», viņš saka.

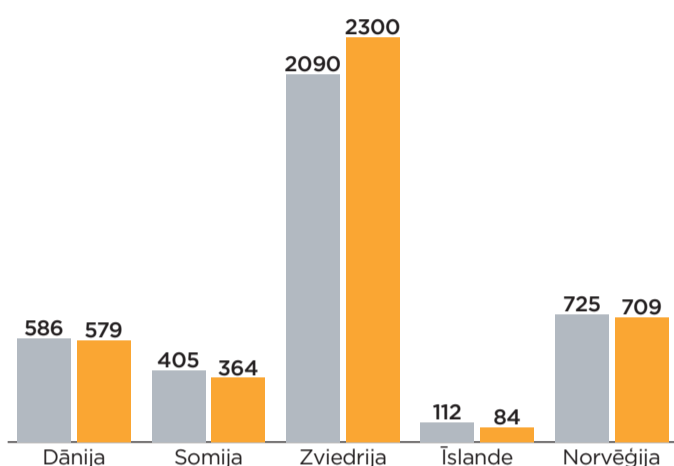
Tie ir ļoti lietišķi uzstādījumi, kur ietvertošās attīstības viens mērķis ir integrēta e-veselības sistēma, «kad ar recepti, kas izrakstīta vienā no Ziemeļvalstīm un var būt arī Baltijas valstīs, cilvēks var nopirkt zāles jebkurā reģiona valsts aptiekā», saka K. Bringeuss. «Ja jums zāles ir izrakstītas Rīgā, tad ir jāvar tās izņemt Stokholmā.» Vēstnieks to gan sarunā nemin, tomēr, ņemot vērā cenu atšķirības, var domāt, ka šāds jauninājums būtu vēl viena labvēlīga «blakne» arī reģionālajam tūrismam.

Viens no kopējā inovatīvuma virzieniem ir māju būvniecība un modernais dizains. «Ar to mēs saprotam koka māju būvniecību», saka vēstnieks. «Tā gan sākotnēji nav zviedru, bet norvēģu iniciatīva – ka no koka var būvēt ja nu ne gluži debesskrāpju, tad vismaz desmit līdz 15 stāvu mājas.»

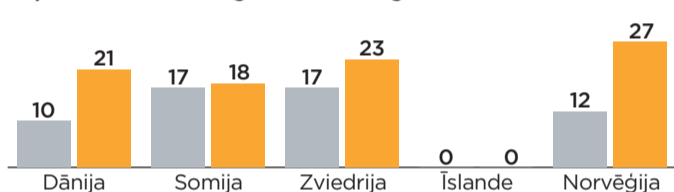
Jāprot izmantot

Jautājums ir retorisks – vai Latvija, šā gada vidū pārņemot BJVP vadību, būs gatava šīs prioritātes pilnvērtīgi turpināt un no tām iegūt? Ņemot vērā mūsu samocīto e-veselību un būvniecības standartus, tas nav ticami. Vien nepilnu gadu Latvijā ir atļauts būvēt dzīvojamās un publiskā lietojuma koka ēkas līdz sešu stāvu augstam, un iepriekšējais regulējums bija trīs stāvi. Tai pašā laikā Latvijas būvniecības sektora spēlētāji eksportē moduļu ēkas uz valstīm, kur regulējumi ir daudz labvēl-

Ziemeļvalstu tiešās investīcijas Latvijā*

Latvijas tiešās investīcijas Ziemeļvalstīs*

* Atlikums gada trešajā ceturksnī.

LATVIJAS BANKA

Ar kopējiem Ziemeļvalstu un Latvijas inovāciju projektiem mēs Latviju savā ziņā padarām lielāku,

KRISTERIS BRINGEUSS,
ZVIEDRIJAS
ZIEMEĻVALSTU
SADARBĪBAS VĒSTNIEKS

gāki. Tas pierāda Latvijas attiecīgās jomas – gan biznesa, gan pētniecības – spējas, tomēr pašmāju ierobežojumi neveicina tās potenciāla pilnvērtīgu atraisīšanos. Inovācijā bez veselības aprūpes un ekoloģiskās būvniecības zviedri Ziemeļvalstu līmenī uztur urbānās mobilitātes jomu, gatavojoties arī turpmākai un neizbēgamai urbanizācijai.

Pozitīvs piemērs pērn ir Ziemeļvalstu Ministru padomes finansiāli atbalstītais Zviedrijas *Fiber Optic Valley*, Latvijas IT klastera un Kazahstānas sadarbības projekts, veicinot tieši mūsu reģiona mazo un vidējo uzņēmumu ieišanu NVS tirgos ar viedajām tehnoloģijām. Līdzīgi pozitīva iezīme Ziemeļvalstu sadarbības līmenī ir Latvijas Augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klastera partnerība ar Dānijas pārtikas klasteri *Food Network* pārtikas iepakojuma inovācijā programmas *Apvārsnis 2020* ietvarā.

Kā redzams no savstarpējo investīciju plūsmu datiem (*skat. grafikus*), Ziemeļvalstu interese par Latviju ir vai nu pietiekami noturīga, vai arī pieaug. Tas sakāms arī par Latvijas izejošajām investīcijām. Gan saprotamu iemeslu samēra dēļ, gan arī ne tik attaisnojamo potenciāla neattīstīšanas iemeslu dēļ to apjoms gan ir ievērojami neproporcionāls. Runājot par Ziemeļvalstu partnerību, Latvijas ekonomiskās diplomātijas šāgada mājasdarbi aizvien paliek norvēģu aresētā Latvijas zvejas kuģa *Senator* sāga, kā arī pērn ES ietilpstošo Ziemeļu un triju Baltijas valstu līmenī aktualizētā nepieciešamība pēc vienotas izpratnes un lobiņa par ES Darbinieku nosūtīšanas direktīvu, kuras redakcijas attīstības virziens ir Latvijai nelabvēlīgs (DB 31.08.2017). Latvijai šogad arī būs jāizvēlas starp diviem draugiem ķildniekiem – dāņiem un zviedriem, kuru no tiem atbalstīt Eiropas Zaļu aģentūras piesaistē pēc aģentūras aiziešanas no Londonas pēc *Brexit*.

Didzis Meļķis

FINANSES

Turīgie zem VID lupas

Atšķirīgā izpratne par jauno prasību attiecināšanu uz krājaizdevu sabiedrībām, kā arī darījumu kontu, piebremzē to skatīšanu parlamentā

Tāds ir Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdes rezultāts, skatot grozījumus likumā *Par nodokļiem un nodevām* piedāvātos grozījumus attiecībā uz fiziskās personas konta apgrozījuma informācijas sniegšanu nodokļu administrācijai.

Krājaizdevu sabiedrības

Latvijas Bankas pārstāvis Andris Nīkitins vērsa uzmanību uz to, ka piedāvātais risinājums novērs iespēju izvairīties gadījumos, kad vienā maksājumu iestādē vienam un tam pašam cilvēkam ir vairāki konti, tomēr paliek iespēja atvērt kontus vairākās bankās un katrā no tām atsevišķi nepārsniegt 15 000 eiro limitu, taču vienlaikus paliek jautājums par krājaizdevu sabiedrībām. Tās veic maksājumu savu biedru uzdevumā, un no 33 krājaizdevu sabiedrībām Latvijā astoņas veic šādus maksājumus. A. Nīkitins vērsa uzmanību uz to, ka teorētiski krājaizdevu sabiedrības biedrs iemaksā skaidru naudu un tā viņa vārdā veic maksājumu. Finanšu ministrijas valsts sekretāra vietniece Jana Salmiņa uzskata, ka sagatavotā redakcija ietver arī šīs sabiedrības.

Nepastrādā pat mēnesi

«Pārsteidz, ka attiecīgā panta redakcija spēkā ir tikai no šā gada 1. janvāra un jau ir kārtējie grozījumi, šiem jaunievedumiem nenostādot pat pilnu vienu mēnesi,» pārsteigumu neslēpj Latvijas Nodokļu konsultantu asociācijas valdes loceklis Ainis Dābols. Viņš atzīst, ka konta apgrozījuma apjoms – 15 000 eiro – nav paredzēts mainīt, tomēr būtiskākās ir detaļas, jo tagad bankām būs jāsniedz ziņas nevis par kontu, kurā ir šis 15 000 eiro apgrozījums, bet gan par konkrētu cilvēku. «Banka pirmo reizi VID sniegs informāciju nevis par klientiem, kuru konta debeta vai kredīta apgrozījums 2017. gadā pārsniedz 15 000 eiro, bet gan par klientiem, kuru pieprasījuma noguldījuma kontu un maksājumu kontu kopējā atlikuma summa uz 2018. gada 1. janvāra dienas sākumu ir 15 000 eiro vai vairāk, norādot klienta datus un pieprasījuma noguldījuma kontu un maksājumu kontu kopējo atlikuma kopsummā,» uz lūgumu paskaidrot atšķirību, atbild A. Dābols.

Salīdzinās ienākumus ar tēriņiem

Šis jauninājums tiek pamatots ar to, ka nodokļu administrēšanas pasākumu ietvaros analizē visu VID rīcībā esošo informāciju par konkrēto nodokļu maksātāju, lai varētu identificēt tās fiziskās personas, kuras gūst nedeklarētus ienākumus, no kuriem netiek nomaksāti nodokļi, «aploksņu» algas risku, kā arī iespējamu neregistrētās saimnieciskās darbības risku. Lai iegūtu pilnīgāku informāciju par fiziskās personas finanšu līdzekļu plūsmu, ir nepieciešama informācija ne tikai par pieprasījuma noguldījuma kontu vai maksājumu kontu kredīta apgrozījumu (ienākošie maksājumi), bet arī par debeta apgrozījumu (izejošie maksājumi). Minētā informācija ir nepieciešama fizisko personu izdevumu pārskatīšanai par deklarētajiem ienākumiem analizē par konkrēto taksācijas gadu, jo šobrīd identificēt personas, kuru izde-

vumi pārsniedz deklarētos ienākumus, varot tikai, izmantojot VID rīcībā esošo informāciju no valsts reģistriem par personas veiktajiem salīdzinoši lieliem darījumiem (piemēram, nekustamā īpašuma vai auto iegāde). Tādējādi debeta apgrozījuma apjoms ir kā informācijas avots, lai varētu identificēt personas, kuru izdevumi būtiski pārsniedz deklarētos ienākumus.

Cits loks

A. Dābols uzskata, ka aplokšņu algu saņēmēji «nav tik dumji», lai šādi saņemto naudu ieskaitītu savā bankas kontā un tad ar bankas karti dotos iepirkties. «Ja vēlme ir ar šo metodi noķert «aploksņu» algu saņēmējus, tad 15 000 eiro gada konta apgrozījums ir pārāk liels un tam bija jābūt ievērojami mazākam, kaut arī uzskats, ka visa (2,4 miljardi eiro) skaidrā nauda, kas gada laikā iemaksāta banku kontos caur bankomātiem, ir nelegāla vai par to nav samaksāti visi atbilstoši nodokļi, ir aplams, kaut nevar noliegt, ka daļa iemaksātās naudas patiešām varētu būt no aplokšņu algām,» rezumē A. Dābols. Vēl viens jautājums ir par to, ko ar iegūtajiem datiem darīs VID un kādus jautājumus pēc tam varētu sagaidīt šādu kontu īpašnieki. «Jāņem vērā, ka formulējums ir «noguldījumu un maksājumu kontu apgrozījuma summa ir vairāk par 15 000 eiro», tad jāsecina, ka zem šī formulējuma «pakrīt» pat tie, kuru alga mēnesī būs 1250 eiro vai pat vēl zemāks ienākumu līmenis, ja cilvēks pārdos savu auto vai nekustamo īpašumu,» brīdina A. Dābols. Viņš arī uzskata, ka svarīgs būs jautājums par to, pēc kādas metodikas tiks rēķināts, cik šis cilvēks tērē vai cik viņam vajadzētu tērēt, kā rezultātā var nonākt pie slēdziena, ka ir vēl papildu citi ienākumu avoti, kuri «neiet» caur bankas kontu.

Blēžiem pārāk liela

Saeimas deputāts Aleksandrs Kiršteins uzskata, ka 15 000 eiro gada apgrozījums ir relatīvi neliela summa un tādējādi būs liels skaits cilvēku, kuri tam atbildīs. J. Salmiņa norādīja, ka, izvērtējot bruto un neto algas, statistika rāda – virs 15 000 eiro gadā saņem tikai 10% no tiem, kas ir oficiāli nodarbināti. Viņa uzsvēra, ka bez apgādībā esošām personām bruto alga (uz papīra) jābūt 1750 eiro mēnesī, kas varētu būt atsevišķiem uzņēmumiem un valsts pārvaldē strādājošajiem vadītājiem. A. Kiršteins norādīja uz Valsts kancelejas datiem – privātajā sektorā 2000–3000 eiro mēnesī saņem vairāk nekā 22 000 cilvēku, no 3000 līdz 6000 eiro saņem vairāk nekā tūkstoš, tad pat bez valsts pārvaldes tas ir milzīgs skaits. «Vai ticat, ka cilvēks, kurš saņem 1000 eiro mēnesī un vēl 300 eiro prēmiju, var būt milzīgs blēdis?» retoriski jautāja A. Kiršteins. «Ja gribētu noķert visus «aploksņu» algu saņēmējus un pēc tam nonākt arī pie to izmaksātājiem, tad summa būtu jāsamazina,» atbildēja J. Salmiņa. Interesanti, ka atbildīgās komisijas sēdē netika jautāts par to, vai šādas normas ir arī Igaunijā un Lietuvā, un ja ir, tad kāds sliekšnis (summa) ir noteikts šajās valstīs.

Māris Kiršons